

TURBAREA ȘI CÂINII VAGABONZI PE AGENDA AUTORITĂȚILOR PUBLICE DIN CRAIOVA LA TRECEREA DINTRE SECOLELE XIX-XX

Lucian Popescu Vava *

„First they pumped him full of virus from some mediocre cow,
Lest the small-pox might assail him and leave pit-marks on his brow;
Then one day a bull-dog bit him-he was gunning down at Quoque-
And they filled his veins in Paris with an extract of mad-dog;
Then he caught tuberculosis, so they took him to Berlin,
And injected half a gallon of bacillae into him . . .
But his blood was so diluted by the remedies he'd taken
That one day he laid him down and died, and never did awaken:
With the Brown-Sequard elixir though they tried resuscitation,
He never showed a symptom of reviving animation;
Yet his doctor still could save him, (he persistently maintains,)
If he only could inject a little life into his veins”¹.

Rezumat: *La cumpăna secolului XIX-XX, autoritățile centrale sau locale din marile orașe ale României erau foarte preocupate de rezolvarea celor mai stringente probleme legate de salubritatea și igiena publică, determinate de numeroasele epidemii și boli ce străbăteau spațiul european. Una dintre bolile grave care prinseseră consistență printre locuitorii Craiovei era rabia, ce se răspândea prin intermediul numeroșilor câini care vagabondau pe străzile orașului. Prin urmare, autoritățile locale au recurs la adoptarea a numeroase măsuri menite să reducă și să elimine pericolul acestei boli. Vom prezenta, așadar, câteva dintre eforturile acestor autorități de a aplica hotărârile stabilite și efectele lor.*

Abstract: *At the turn of the 19th century and 20th centuries, central or local Romanian authorities were concerned with solving the most serious problems regarding public sanitation and hygiene. These were determined by the numerous epidemic and disease that were circulating through Europe. Rabies was one of the severe illnesses present in Craiova, that was spread through the large number of stray dogs in the town. Therefore, we will show some of the efforts that the authorities chose to apply and their efforts.*

Cuvinte-cheie: *Craiova, sănătate publică, rabie, câinii vagabonzi.*

Key-words: *Craiova, public healths, rabie, street dogs.*

Pentru statul român ultimul sfert al secolului al XIX-lea a reprezentat, în ceea ce privește domeniul sănătății publice, un salt uriaș din punct de vedere teoretic și legislativ, în comparație cu perioada anterioară. Începând cu anul 1875, odată cu aplicarea primei legii sanitare de proveniență românească apar o serie de regulamente, care vor obliga autoritățile publice să se implice mai activ și frecvent în rezolvarea unor probleme.

* Doctor, muzeograf, Muzeul Olteniei Craiova, email: lucianpopescuvava@yahoo.com.

¹ Mai întâi i-au injectat un virus de la vreo vacă, ca nu cumva variola să-l atace și să-i lase urme pe frunte; Apoi, într-o zi, un bull-dog l-a mușcat – și l-a răpus la Quoque - Și i-au umplut venele la Paris cu un extract de câine nebun; Apoi a luat tuberculoză, așa că l-au dus la Berlin și i-au injectat jumătate de galon de bacili. . . Dar sângele lui era atât de diluat de remediile pe care le luase, încât într-o zi l-a doborât și a murit și nu s-a mai trezit: au încercat să-l resusciteze cu elixirul Brown-Sequard, dar nu a arătat niciodată un simptom de revenire la viață; Totuși, doctorul lui l-ar putea salva, (suține el cu insistență), dacă ar putea să-i injecteze puțină viață în vene.

În orașele din acea epocă, câinii fără stăpân și sălbatici erau remarcabil de numeroși, spre exemplu, într-un raport oficial din anii 1880 care înregistra animalele moarte primite la docuri pentru eliminare, se precizau aproximativ 23.000 de câini într-o perioadă de douăsprezece luni (cu nenumărate altele, fără îndoială, incinerate, îngropate, aruncate în canalizare etc.)². Incluzând atât câinii fără stăpân, cât și câinii deținuți de familii sau întreprinderi, un ziar a raportat o estimare, pentru New York City de 300.000 de câini, cu alți 150.000 în Brooklyn și 150.000 în Newark și suburbiile sale. Când un reporter a prezentat aceste cifre unui sportiv local și unui judecător de expoziție canină, expertul a găsit 300.000 pentru oraș prea mare: „225.000 ar fi mai aproape de *marcaj*”. El a redus, de asemenea, cifra din Brooklyn la 100.000, ceea ce a permis ziarului să susțină că se află peste jumătate de milion de câini la 40 de mile de New York City³.

În majoritatea orașelor, controlul unei populații atât de mari de câini era aproape imposibil, chiar și în ocaziile în care oficialii făceau efortul. Vederea unui polițist trăgând într-un câine nu era neobișnuită, atât pe stradă, cât și în presă. Într-o revistă, pe o pagină întreagă, este reprezentată o imagine în care un polițist își îndreaptă revolverul spre un câine care saliva lângă o doamnă ce încearcă să protejeze trei copii mici. În spatele polițistului se află o mulțime de trecători care aruncă cu pietre și cutii pentru a alunga câinele (PI. 1)⁴.

În cadrul acestui studiu ne vom referi la dezbaterile și măsurile hotărâte și aplicate de către autoritățile craiovene de a rezolva problema câinilor vagabonzi de pe teritoriul localității. Problema cea mai gravă creată de existența acestora, provenea din dese atacuri asupra oamenilor, care aveau drept efect, fie o sperietură zdravănă, fie o mușcătură mai mult sau mai puțin gravă, care presupunea tratamentul specializat al unui medic, dar potențialul cel mai periculos îl reprezenta transmiterea rabiei.

Rabia (din lat. *rabiēs*) sau turbarea este o zoonoză a mamiferelor provocată de virusul rabic, un virus neurotrop din genul *Lyssavirus*, familia *Rhabdoviridae*, care se găsește în saliva animalelor infectate, fiind transmisă ocazional și omului⁵.

Turbarea era cunoscută din antichitate, grecii îl aveau pe Aristeus zeul turbării, fiul lui Apolo, iar la romani medicul Galenus recomanda excizia țesuturilor mușcate sau cauterizarea lor, dar tratamentul avea să fie descoperit abia în 1886, prin eforturile francezului Louis Pasteur⁶.

În Regulamentul General pentru Poliția Sanitar Veterinară⁷, publicat în 1891, la Titlul XI, erau specificate măsurile ce trebuiau aplicate în cazurile animalelor infectate sau bănuite a fi infectate cu rabie. Acestea mergeau de la izolarea până la uciderea animalelor și se prevedea obligația medicilor veterinari de a efectua autopsii asupra cadavrelor animalelor ucise.

Informații statistice despre infectarea cu rabie, apar în documente începând cu anul 1900 atunci când medicul primar Elie Antonini printr-o adresă către primărie, din 10 februarie 1901, menționa 25 de cazuri de turbare canină confirmate și 23 de persoane, rănite de acești câini, trimise

² Smithcors, 1963, p. 402; Hansen, 1998, p. 381.

³ Hansen, 1998, p. 381.

⁴ Problema porcilor și câinilor care rătăcesc pe străzile din New York a atras atenția parlamentarilor încă din epoca colonială. Până în anii 1880, porcii din Manhattan erau în mare măsură sub control, dar nu și câinii. John Duffy a descris situația: „În efortul de a rezolva problema perenă a maidanezilor, o lege din 1867 a interzis tuturor câinilor fără botniță să alerge în libertate pe stradă și a stabilit o recompensă de 50 de cenți pentru fiecare câine adus la sediul poliției. În anii precedenți, o recompensă asemănătoare a dus la apariția unor cete de copii care băteau și mutilau câinii. Pentru a preveni această situație rușinoasă, doar adulții puteau colecta recompensa. La începutul anului 1869, când au fost raportate mai multe cazuri de rabie, Consiliul de Sănătate a ordonat ca poliția metropolitană să împuște pe toți câinii cu aspect suspect sau pe orice care se găsește într-o stare bolnavă sau slăbită”. De remarcat că ordonanțele prevedeau „eliminarea câinilor fără stăpân în primele luni ale verii. Aplicarea acestor legi a fost de obicei laxă, dar apariția unui caz de rabie a fost suficient pentru a precipita otrăvirea în masă, împușcarea sau adunarea câinilor fără stăpân. De exemplu, amenințarea hidrofobiei din 1872 a făcut ca Departamentul de Sănătate să înceapă o acțiune împotriva câinilor fără stăpân”. Hansen, 1998, p. 382.

⁵ *Agenda medicală '82*, 1982, p. 80.

⁶ Cajal, Iftimovici, 1974, pp. 40-44.

⁷ *Regulamentul General pentru Poliția Sanitar Veterinară*, 1891.

la tratament la Institutul de Patologie din București. Se preciza că este cea mai mare cifră anuală înregistrată până la acel moment și se solicitau măsuri imperative. Se relatează că în ciuda efortului Serviciului veterinar, care în perioada 8 mai – 31 decembrie 1900 eliminase prin intoxicație 1700 de câini, părea că numărul câinilor vagabonzi nu se micșorase deloc. La aceasta contribuise și primirea unor reclamații din partea unor locuitori, cărora le fuseseră otrăviți câinii găsiți pe stradă, ceea ce a dus la stoparea activității, deși ordonanța aprobată de Primăria Craiova, la 15 mai 1900, preciza că „se consideră ca vagabonzi, toți câinii care cutreeră stradele liberi, fără botnițe sau neținuți legați de stăpânii lor”⁸.

Anul următor, printr-o nouă adresă expediată primarului Craiovei, la 5 iulie 1901, medicul primar informa despre noi cazuri de atacuri asupra locuitorilor și remarca creșterea numărului de „indivizi lipsiți de orice mijloace mușcați de câini presupuși a fi turbați”, precum și faptul că aceștia trebuiau trimiși la București pentru a li se administra tratamentul antirabic. Cum fondurile destinate transportului acestora se epuizaseră, iar medicul suplimentase din resursele proprii transportul ultimilor pacienți fără a i se restitui suma, se cerea suplimentarea fondurilor pentru „a nu da loc la vreo nenorocire”⁹. Printr-o nouă adresă, din 17 iulie, același medic solicita, „ca până la înființarea unui serviciu de hingheri” să se aprobe un nou post de revizor de vite „cel puțin pentru lunile de vară și pentru cât necesitatea se va simți” pentru a contribui la reducerea numărului de câini fără stăpân¹⁰.

Pentru anul 1902, erau înregistrate 67 cazuri de locuitori mușcați de câini presupuși a fi turbați, fiind trimiși toți la tratamentul antirabic ce se administra la București. Dintre aceștia, un pacient a decedat, iar ceilalți s-au însănătoșit¹¹.

Câteva exemple de agresiuni determinate de câini provin din mai multe informări care au circulat între autoritățile locale de-a lungul timpului. Una dintre primele mențiuni o reprezintă adresa din 19 august 1903, a medicului veterinar către primărie, prin care prezenta cazul copilului Pantelie Dinu R. Stângă ce fusese mușcat de câinele vecinului lăsat nesupravegheat¹². Ulterior la 1 martie 1904, o altă adresă a medicului primar al județului către cel al orașului, o menționa pe Ioana Nicolae Mitu, de 16 ani, din Craiova, ce fusese mușcată de un câine de pe strada Sfântul Gheorghe Nou¹³. Alte agresiuni sunt relatate de alte informări precum cea din 26 iulie 1905, care preciza atacul unui câine presupus turbat asupra lui Gheorghe Ion Eftinoiu¹⁴, cea din 26 ianuarie 1907 care solicita suma de bani necesară transportării pacientului Anton Bicler la București pentru tratament¹⁵, cea din 12 februarie 1907, care relatează mușcarea sergentului de stradă Ion Petrescu¹⁶ sau atacul asupra lui Dumitru și Chirina Leoveanu, la 22 martie același an. Ultima informare menționa și trimiterea celor doi la Institutul Antirabic din București pentru tratament, solicitându-se eliberarea sumei de 20 lei și 10 bani necesară costului transportului pe calea ferată (PI. 2)¹⁷. Ulterior, o petiție a lui Aurelian Ștefănescu adresată primarului craiovean, menționa 4 copii, victime ale mușcăturii unui câine turbat¹⁸.

Înmulțirea numărului câinilor pe străzile orașului, care conferea acestuia „un aspect mai oriental ca niciodată”, l-a determinat pe medicul primar ca printr-o adresă, din 31 iulie 1907, să solicite sprijin primăriei ca prin „bătăi de tobă sau comisii” să informeze „populația să nu mai

⁸ SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 37/1901, f. 10.

⁹ SJAN Dolj, fond Serviciul Sanitar Craiova, dosar 2/1902, f. 123.

¹⁰ SJAN Dolj, fond Serviciul Sanitar Craiova, dosar 2/1902, f. 134.

¹¹ SJAN Dolj, fond Serviciul Sanitar Craiova, dosar 1/1903, f. 66.

¹² SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 24/1903, f. 56.

¹³ SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 8/1904, f. 13.

¹⁴ SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 1/1905, f. 56.

¹⁵ SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 71/1907, f. 3.

¹⁶ SJAN Dolj, fond Serviciul Sanitar Craiova, dosar 3/1907, f. 16.

¹⁷ SJAN Dolj, fond Serviciul Sanitar Craiova, dosar 3/1907, f. 38.

¹⁸ SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 71/1907, f. 59.

ucidă câinii bănuți turbați”, deoarece cu aceste ocazii mulți dintre cei implicați cădeau victime ale acestora și propunea următoarele măsuri:

„1. Să se denunțe imediat Serviciului Veterinar al orașului de către proprietari, vecini sau agenții poliției acei câini care vor fi puși îndată în observație medicală.

2. Să se puie cât mai curând în stare de a funcționa serviciul de ecarisaj.

3. Să se reîmprospăteze ordonanța ca proprietarii să pue botnițe la câinii lor, căci contrariu câinii care se vor găsi pe strade fără botnițe vor fi exterminați.”¹⁹.

O abordare interesantă a Serviciului Sanitar Veterinar al orașului Craiova transpare dintr-o adresă, datată din 24 ianuarie 1913, trimisă primăriei prin care motivează uciderea câinilor vagabonzi considerând că „este în spiritul legii Poliției veterinare și a ordinelor Direcției sanitare [...] căci deși este o lege de protecția animalelor, ea nu poate prevala legea de protecția a omului”²⁰.

Numărul mare de cazuri a ajuns și în atenția Direcției Generale a Serviciului Sanitar, care arătându-se îngrijorată de această situație, printr-o circulară către toți primarii de orașe, din 15 mai 1913, menționa Craiova pe locul trei din țară, ca număr de pacienți trimiși la tratament, după Galați și Bârlad, și solicita autorităților orășenești să renunțe la sentimentul de „pietate municipală” care tolerează prezența câinilor în localitate și creează efectul de „străzi orientale pline de câini vagabonzi, flămânzi, care amenință viața copiilor, femeilor și bărbaților”. Argumentul indus făcea referire la exemplul altor țări care, prin vânarea lupilor și eliminarea câinilor vagabonzi, au reușit să eradichez turbarea și se sugera organizarea unor campanii „serioase și eficiente pentru desființarea câinilor vagabonzi, atât prin crearea unui serviciu de prindere și de ucidere, cât și prin organizarea unor echipe permanente de intoxicațiune” atașând și un proiect de ordonanță pe care să și-l asume municipalitățile după consultarea tuturor factorilor implicați (PI. 3)²¹.

O referire mai veche la implicarea primăriei în reducerea numărului câinilor vagabonzi, se remarcă în bugetul de venituri și cheltuieli al orașului din anul 1879, fiind prevăzuți 2000 de lei pentru „estermnarea câinilor și porcilor din oraș”²². Această prevedere se referea la animalele găsite fără stăpân pe străzile orașului. În următorii trei ani suma scădea la 500 lei²³, urmând ca din anul 1883 să crească la 1000 de lei²⁴.

În ceea ce privește dezbaterile din cadrul Consiliului de Igienă și Salubritate al orașului Craiova, una dintre primele ședințe la care s-a discutat problema câinilor vagabonzi s-a desfășurat la 24 februarie 1893, fiind solicitată de către primarul Ulysse Boldescu, în urma unui ordin al Ministerului de Interne. Acesta semnalase înmulțirea cazurilor de cetățeni mușcați de cîinii turbați și solicita măsuri urgente. Prin urmare, a propus printre altele și măsura hapurilor otrăvitoare dar unii medici au considerat-o barbară și au impus constituirea unui sevicu special care să oblige „proprietarii să plătească o taxă, să le pună sgarde cu număr și botnițe”²⁵. Ideea cu introducerea unei taxe copia modelul englezesc, unde încă din 1867 fusese impusă o taxă de 5 șilingi și apoi mărită treptat²⁶. Remarcându-se faptul că majoritatea câinilor vagabonzi erau aduși de țărani care tranzitau orașul li s-a interzis intrarea cu câini în oraș hotărându-se „omorârea acestora chiar la barieră”²⁷.

¹⁹ SJAN Dolj, fond Serviciul Sanitar Craiova, dosar 3/1907, f. 107.

²⁰ SJAN Dolj, fond Serviciul Sanitar Craiova, dosar 7/1914, f. 3.

²¹ SJAN Dolj, fond Serviciul Sanitar Craiova, dosar 1/1913, f. 195-196.

²² *Budgetul casei comunale pentru essersiciul anului 1879*, 1879, p. 9.

²³ *Budgetul casei comunale pentru essersiciul anului 1880*, 1880, p. 10; *Budgetul casei comunale pentru essersiciul anului 1881-1882*, 1881, p. 9; *Budgetul casei comunale pentru essersiciul anului 1882-1883*, 1882, p. 9.

²⁴ *Budgetul casei comunale pentru essersiciul anului 1883-1884*, 1883, p. 14; *Budgetul casei comunale pentru essersiciul anului 1884-1885*, Craiova, 1884, p. 13.

²⁵ SJAN Dolj, fond Serviciul Sanitar Craiova, dosar 1/1892, f. 35.

²⁶ Walton, 1979, pp. 219-239.

²⁷ SJAN Dolj, fond Serviciul Sanitar Craiova, dosar 1/1892, f. 36.

O primă încercare a Consiliului de a însărcina un antreprenor spre a ridica câinii vagabonzi s-a discutat în cadrul ședinței din 27 septembrie 1893, însă, fără succes. Este vorba de antreprenorul Cari, cel care solicitase ridicarea cadavrelor de câini de pe străzile orașului pentru a le însuși pielea, însă a refuzat implicarea în prinderea câinilor vagabonzi, proiectul său nefiind aprobat²⁸.

Problema înmulțirii câinilor pe străzi a fost discutată și în cadrul ședinței din 28 februarie 1897, fiind expusă de medicul veterinar C.I. Sergescu, care venit recent în oraș se arăta uimit de mulțimea câinilor care cutierau străzile orașului chiar în zonele centrale. Acesta propunea impunerea unei taxe câinilor de lux, ce vor purta o zgardă cu o marcă din partea primăriei, iar cei ce nu vor plăti să fie obligați să le pună botnițe, iar cei găsiți fără, să fie otrăviți²⁹. Propunerea însușită de Consiliu, nu s-a aprobat de către Consiliu comunal.

În raportul Serviciului sanitar pe anul 1900, medicul șef, Elie Antonini preciza că „*mijlocul de care facem uz pentru distrugerea acestor câini sunt hapurile otrăvitoare, mijloc nesigur și insuficient din care cauză orașul nostru este plin de aceste animale ce se țin droaie pe stradele orașului mușcând adesea pe trecători. Ar trebui asemenea ca la bariere să se dea ordin să nu mai lase pe țărani a veni la târg însoțiți de câini lor, căci din această cauză pe fiecare săptămână orașul se găsește înzestrat cu zecimi de câini, care rămân în stare vagabondă*”. Totodată el amintea și faptul că în cadrul Consiliului se votase înființarea unui serviciu de exterminare a câinilor însă primăria „*n-a găsit să dea această antrepriză. Anul acesta avem înregistrat 25 cazuri de indivizi mușcați de câini turbați care au fost trimiși parte cu cheltuelile Primăriei și parte cu cheltuelile suferinzilor Institutului antirabic din București și toți se găsește astăzi în completă sănătate*”³⁰.

La 11 martie 1906, în cadrul ședinței Consiliului de Igienă și Salubritate Publică a fost adoptat *Regulamentul pentru profilaxia și combaterea turbării, pentru limitarea numărului câinilor, cu exterminarea câinilor vagabonzi și pentru serviciul de ecarisaj*³¹ propus de medicul veterinar V. Augustin. Acesta avea să fie adoptat de către Consiliul Comunal al orașului Craiova și publicat la 5 septembrie 1906, în Monitorul Comunei Craiova³². **(Pl. 4)**

La anumite intervale de timp, unele articole ale regulamentului erau publicate sub formă de ordonanțe, de plidă la jumătatea anului 1907 avea să fie emisă o Ordonanță care avertiza posesorii de câini cu privire la faptul că aceștia trebuiau „*ținuți legați în curte*” sau plimbați cu botnițe pe stradă, iar în caz contrar „*vor fi prinși și uciși*”, așa cum prevedea regulamentul³³.

În raportul sanitar-veterinar pe anul 1908 întocmit de medicul veterinar Vucol Augustin, referirile la rabie și combaterea câinilor vagabonzi sunt printre primele: „*Printre maladiile epizootice și contagioase care au infectat animalele în cursul anului expirat făcând necesare aplicarea măsurilor de poliție sanitare veterinară semnalăm:*

a) Turbarea

Mișcarea epizootice de turbare este specificată în Tabela nr: 12.

Din această tabelă rezultă că turbarea la câini a fost constatată sporadic în 16 cazuri, dintre care: 9 cazuri la câini cu stăpân și în 7 cazuri la câini ai căror stăpâni nu s-au putut dovedi.

În toate aceste cazuri s-a aplicat uciderea ca măsură de poliție sanitară veterinară, autopsirea cadavrelor, trimiterea creierului spre confirmarea diagnozei la institutul de bacteriologie din București, împreună cu persoanele mușcate spre tratament.

În total au fost trimse la acest institut 42 persoane mușcate, în acest număr se cuprind 17 persoane mușcate de câini vagabonzi dispăruți.

²⁸ SJAN Dolj, fond Serviciul Sanitar Craiova, dosar 1/1892, f. 62-63.

²⁹ SJAN Dolj, fond Serviciul Sanitar Craiova, dosar 1/1896, f. 22.

³⁰ SJAN Dolj, fond Serviciul Sanitar Craiova, dosar 1/1901, f. 15.

³¹ SJAN Dolj, fond Serviciul Sanitar Craiova, dosar. 11/1904, f. 37; SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 157/1906, f. 26-34.

³² SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 53/1907, f. 18-20.

³³ SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 53/1907, f. 16.

În sechestrăriune de observațiune s-au pus 87 câini și s`au dat în judecată 22 proprietari care nu s-au conformat ordonanțelor administrative și ai căroră câini fiind liberi au mușcat diferite persoane. Serviciul de ecarissagiu și de împușinare a câinilor vagabonzi a funcționat în cursul anului 1908 însă cu mari întreruperi ocazionate de lipsa personalului și vom vedea și din ce cauză.

După cum l-am descris și în raportul anului trecut, stabilimentul de ecarissagiu s-a clădit în vecinătatea abatorului al orașului, comuna Balta Verde și prin modul său dispozitiv și al confortului față cu necesitățile acestui serviciu, cred că este unul din stabilimentele bine reușite și în orice caz unic până acum în țara noastră.

Totul este prevăzut: cabine pentru întreținerea câinilor prinși, camere de asfixie și aparate de asfixie prin gaze narcotice și hilariente pentru câini nereclamați, sală de autopsie cu instrumentarul necesar, sală de aducere a cadavrelor; apă suficientă, cimitir îngădit pentru îngroparea animalelor; materiale de distrucțiune a cadavrelor și de desinfecțiune a produselor animale brute extrase de la cadavre, etc.

Acest stabiliment pus sub direcțiunea de conducere tehnică a Dlui Medic Veterinar al abatorielor, funcționează pe baza unui regulament special, intitulat: „Regulament pentru profilaxia și combaterea turbării pentru limitarea numărului câinilor, cu exterminarea câinilor vagabonzi și pentru serviciul de ecarissagiu”.³⁴

Întrădevăr în Craiova, la începutul secolului al XX-lea, a apărut ideea înființării unui serviciu de ecarisaj care să diminueze numărul câinilor din oraș, iar în primăvara anului 1904 s-a ivit și ocazia, atunci când 13 elevi de la școala Romaneanu au fost mușcați de câini, fapt ce a determinat Consiliul³⁵ să solicite medicului veterinar Vucol Augustin să întocmească un raport referitor la stărpirea câinilor vagabonzi. Prezentat în ședința din 18 iunie 1904, Raportul propunea două feluri de măsuri: temporare și permanente. Prin cele temporare, care se activau în momentul apariției rabiei în localitate, se impunea interzicerea circulației câinilor fără botniță și neînsoțiți de proprietarii lor, în oraș pe o perioadă de 6 săptămâni; iar prin cele permanente se introducea purtarea unei zgărzi cu o plăcuță de identificare, introducerea unor taxe diferențiate pe zonele orașului pentru deținătorii de câini și înființarea unui serviciu de ecarisaj în cadrul căruia, dacă după trei zile câinele nu era revendicat, urma a fi exterminat³⁶. În acest sens au fost solicitate oferte de la unii antreprenori din țară și străinătate.

La 20 octombrie 1904, se primea oferta casei Rud A. Hartmann din Berlin, prin reprezentanții de la București, Simon & Panaitescu care au exemplificat beneficiile unui sistem cu abur, în contrast cu ravagiile create de cadavrele animalelor de lângă orașul Bremen, care au infestat pânza freatică a orașului ducând apariția epidemiei de tifos și implicit, la decimarea populației. Totodată au calificat ca irațional și sistemul incinerator de tip crematoriu Custodis care „nu lasă decât o mică cantitate de cenușă” ducând la risipa „materiiilor proteinoase, atât de prețioase”. Propuneau un sistem original pe bază de abur intitulat Rud A Hartmann, ce fusese adoptat în multe orașe europene și americane, care putea funcționa și în zona centrală a orașului, deoarece nu dezvoltă mirosuri și nu polua aerul. Totodată se puteau obține ca beneficii grăsimea ce putea fi folosită în scopuri industriale, precum și „un praf, aliment foarte prețios pentru animalele domestice ca: porci, vite cornute, păsări și pești”. Cât privea metoda de ucidere a câinilor, se menționa că în țara noastră nu se aveau în vedere „postulatele umanității”, că se foloseau, în continuare, metode primitive și propuneau folosirea gazării „cu acid hidrocianic prin ajutorul unei lancete”³⁷.

³⁴ Popescu Vava, Ghiață, 2021, pp. 236-237; SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 143/1908, f. 53-59.

³⁵ SJAN Dolj, fond Serviciul Sanitar Craiova, dosar 4/1904, f. 2.

³⁶ SJAN Dolj, fond Serviciul Sanitar Craiova, dosar 6/1904, f. 1-2.

³⁷ SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Tehnic, dosar 19/1904, nenumărotat.

Începutul anului 1906 a reprezentat un salt major pe direcția înființării serviciului de ecarisaj în Craiova, prezentându-se la 2 ianuarie, Memoriul delegației³⁸ special constituite pentru a se informa cu privire la modelul serviciului existent în București³⁹.

Ulterior, la 31 mai 1906, inspectorul M. Rotaru într-o informare către primarul Craiovei aducea o serie de lămuriri și observații referitoare la organizarea serviciului de ecarisaj bucureștean, pe care le-ar fi dorit implementate și în Craiova⁴⁰. Aceasta a fost urmată, la 22 iunie, de o notificare a medicului veterinar V. Augustin, adresată aceiași autorități, completa cu o serie de informații tabloul general al necesității și funcționării unui astfel de serviciu. Astfel, preciza că de-a lungul timpului administrațiile publice și sanitare din toate țările au fost preocupate „să aplice măsuri atât de preveniere, cât și pentru combaterea acestei boale (rabie n.n.)”, remarcând că în țările și orașele civilizate legislația sanitară conține măsuri eficiente „care oriunde și oricând au fost riguros aplicate, au dat rezultate excelente”. Printre măsurile expuse se distingeau „exterminarea câinilor vagabonzi sau ai celor fără stăpân”, „aplicarea de zgarde sau medalii cu numele și adresa proprietarului”, „aplicarea de botnițe”, dar cea mai eficientă metodă, în viziunea medicului era „impunerea de taxe” deținătorilor de câini, indicând modelul aplicat în Franța, în regiunile Baden și Bavaria din Germania unde după aplicare numărul cazurilor de turbare se redusese drastic sau chiar dispăruseră. Solicita imperativ înființarea serviciului de ecarisaj fiind de o „necesitate urgentă” în condițiile înmulțirii cazurilor de mușcături care deveniseră aproape zilnice, care atrăgeau cheltuieli foarte mari cu trimiterea pacienților la București pentru tratament (PI. 5)⁴¹.

La 15 iunie 1906, inginerul șef al orașului Craiovei, Carol Litarczek, a înaintat primăriei o adresă prin care se relata faptul că antreprenorul Zanolini își manifesta intenția de a construi viitoarele clădiri ale serviciului de ecarisaj, anexând și un plan al acestora (PI. 6)⁴². Locul ales pentru amplasarea construcției se afla în proximitatea Abatorului comunal de la Mofleni. Nu cunoaștem data de început a lucrărilor propriu-zise, dar la 16 septembrie, în urma unei inspecții realizate de același inginer șef alături de medicul veterinar, se remarcă o serie de deficiențe și nereguli precum: „temelii făcute gros și neîngrijit”; „construcția are o înfățișare șubredă, distrugătoare”; „complexul întreg are aspectul unor barace provizorii și igrasia a intrat în pereți”; căpriorii și acoperișul neancorați corespunzător putând fi „luați de vânt”; lipsa jghiaburilor; tâmplăria, fie de la uși sau ferestre, era strâmbă, degradată cu crăpături și aproape putrezită permițând „ca viscolul să intre pretutindeni”⁴³.

Finalizarea amplasamentului a târăgănat, și astfel, la 14 decembrie 1906, inginerul șef C. Litarczek solicita primăriei Craiova să efectueze plata pentru finalizarea construcțiilor de la Serviciul de ecarisaj⁴⁴, dar la 4 mai 1907 într-un alt raport către aceeași instituție, relata că „lucrările efectuate de domnul Zanolini, nu pot fi primite definitiv, până ce nu va [...] repara zidăria și partea soclului unde se arăta igrasioasă; [...] aplica jghiaburi și urloae de-a lungul strășinilor ieșite ale învelitoarelor; repara în mod serios toate defectuositățile tâmplăriilor și va aplica balamale, broaște, clanțe, verigi, cârlige; [...] va revopsi cu îngrijire totală tabla învelitoareii” și totodată remarca cimentarea necorespunzătoare a pardoselilor din sala de autopsie, nefinalizarea spațiului unde urma a se așeza aparatul asfiziator⁴⁵. Nici mijlocul de transport ce urma să intre în dotarea serviciului de ecarisaj nu fusese corect comandat, deoarece printr-o înștiințare din 12 iunie 1907, adresată de administratorul serviciului către primărie, se solicita ca aceea „căruță” să fie captușită

³⁸ Delegația a fost formată din medicul veterinar V. Augustin și inspectorul serviciului de salubritate M. Rotaru.

³⁹ SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 157/1906, f. 3-6.

⁴⁰ SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 157/1906, f. 18-19

⁴¹ SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 157/1906, f. 24-25.

⁴² SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 157/1906, f. 22-23; SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Tehnic, dosar 44/1906, f. nenumărat.

⁴³ SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 157/1906, f. 37-39.

⁴⁴ SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 157/1906, f. 45.

⁴⁵ SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 137/1907, f. 14-15.

cu tablă și să se refacă mecanismul direcției pentru a permite întoarcerea în loc⁴⁶. Trebuie menționat că demersurile pentru achiziționarea aparatului asfixiator începuseră încă din anul precedent, purtându-se corespondență cu firma londoneză The Letal Chamber Company, ajungându-se la plata unei sume de 75 de lire sterline pentru un astfel de dispozitiv⁴⁷.

La 11 august 1907, într-o adresă a aceluiași administrator aflăm că se realizaseră probele la camera de asfixiere, dar rămânea de rezolvat problema tracțiunii vehiculului pentru adunat câinii, deoarece cai repartizați, fiind năvăși, puteau provoca accidente. Totodată se solicita ca acest echipaj al serviciului de ecarisaj să fie însoțit de un polițist pentru a preîntâmpina neînțelegerile cu unii locuitori. În ceea ce privea programul de funcționare al acestuia se specifica *„dimineața de la orele 6 în piețe, de la 12-14 prin stradele orașului, iar seara de la 7-9 prin piețe și strade, atunci când stradele nu sunt aglomerate de public”*⁴⁸.

Autoritățile locale s-au mobilizat exemplar satisfăcând toate aceste solicitări, astfel că la 15 august 1907, serviciul de ecarisaj își începea activitatea, după cum relatează într-un scurt raport, medicul veterinar V. Augustin. În intervalul 15-31 august, medicul preciza că fuseseră puși sub observație 45 de câini ce răniseră oameni și care necesitară 135 de vizite medicale veterinare și se efectuaseră 2 autopsii asupra câinilor uciși, fiind depistați ca bolnavi de turbare⁴⁹.

O altă statistică a serviciului de ecarisaj, realizată de directorul Abatorului și al Stabilimentului de ecarisaj, medicul veterinar N. Dimitriu, pe același interval temporal, ne relevă că fuseseră aduși 250 de câini, din care 13 de „lux” iar dintre aceștia au fost exterminați 172 de exemplare, iar 46 eliberate. Totodată se specifica și faptul că fuseseră exterminate 2 pisici atinse de rabie⁵⁰.

Un aspect interesant îl reprezintă faptul că la scurt timp după funcționarea serviciului, administrația acestuia primește solicitări din partea craiovenilor pentru a adopta *„câte un câine, spre al scuti de ucidere [...] oferindu-ne un mic preț”* și considera că ar trebui implementat această practică ce ar aduce serviciului *„un mic venit”* propunând ca program pentru efectuarea acestei activități, duminica între orele 9-11 la sediul serviciului de lângă Mofleni⁵¹.

Din păcate activitatea acestui stabiliment canin a fost afectată în repetate rânduri de lipsa de personal, cel puțin așa reiese dintr-o informare a Serviciului sanitar trimisă primăriei, din care reieșea faptul că la 14 august 1908, serviciul de ecarisaj nu mai funcționa deoarece *„oamenii săi au părăsit serviciul în urma maltratărilor repetate, pe care le-au suferit din partea locuitorilor și astăzi nu mai vor să se reangajeze”*⁵².

Din câte se poate observa problema răspândirii rabiei apare pe agenda autorităților locale craiovene imediat după descoperirea savantului francez Loius Pasteur, care a demonstrat relația infecțioasă dintre câine și om. Măsurile adoptate au fost destul de severe, dar aplicarea acestora era deficitară sau chiar nulă. Înmulțirea cazurilor de mușcături a dus invariabil la redeschiderea subiectului în forurile consultative și decizionale ale orașului, de-a lungul timpului. Punerea în practică a hotărârilor erau deseori tergiversate din mai multe motive. O mare problemă, care s-a perpetuat și în perioada interbelică, în ce privește aplicarea tratamentului la persoanele infectate cu rabie o reprezenta faptul că acesta se efectua la București, ceea ce avea un impact financiar negativ asupra bugetului comunal.

⁴⁶ SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 137/1907, f. 21.

⁴⁷ SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 137/1907, f. 22, 36.

⁴⁸ SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 137/1907, f. 24.

⁴⁹ SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 137/1907, f. 26.

⁵⁰ SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 137/1907, f. 33.

⁵¹ SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 137/1907, f. 30.

⁵² SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 87/1908, f. 214.

BIBLIOGRAFIE

Surse inedite:

SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 37/1901, dosar 24/1903, dosar 8/1904, dosar 1/1905.

SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 157/1906, dosar 71/1907, dosar 53/1907, dosar 137/1907, dosar 87/1908, dosar 143/1908.

SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Tehnic, dosar 19/1904.

SJAN Dolj, fond Serviciul Sanitar Craiova, dosar 1/1892, dosar 1/1896, dosar 1/1901, dosar 2/1902, dosar 1/1903, dosar 4/1904, dosar 6/1904, dosar 3/1907, dosar 1/1913, dosar 7/1914, dosar 11/1904.

Surse edite:

Agenda medicală '82, București: Medicală, 1982.

Budgetul casei comunale pentru essersiciul anului 1879, Craiova: Tipografia Națională Ralian Samitca, 1879.

Budgetul casei comunale pentru essersiciul anului 1880, Craiova: Tipografia Frații Benevisti, 1880.

Budgetul casei comunale pentru essersiciul anului 1881-1882, Craiova: Tipografia Frații Benevisti, 1881; *Budgetul casei comunale pentru essersiciul anului 1882-1883*, Craiova, Tipografia Filip Lazăr, 1882.

Budgetul casei comunale pentru essersiciul anului 1883-1884, Craiova: Tipografia Filip Lazăr, 1883.

Budgetul casei comunale pentru essersiciul anului 1884-1885, Craiova: Tipografia Asociaților Români sub patronajul Soc. Progresul Național, 1884.

Regulamentul General pentru Poliția Sanitar Veterinară, București: Imprimeria Statului, 1891.

CAJAL, N., IFTIMOVICI, R. 1974. *Oameni și virusuri*, București: Albatros.

HANSEN, B. 1998. America's First Medical Breakthrough: How Popular Excitement about a French Rabies Cure in 1885 Raised New Expectations for Medical Progress, *The American Historical Review*, Oxford: University Press, 103, 2, pp. 373-418, <https://www.jstor.org/stable/2649773>.

POPESCU VAVA, L., GHIAȚĂ, I. 2021. Situația sanitar-veterinară a orașului Craiova reflectă într-un document inedit de la începutul secolului XX. *Oltenia. Studii și comunicări. Arheologie-Istorie*, XXVIII, Craiova, pp. 231-256.

SMITHCORS, J. F. 1963. *The American Veterinary Profession: Its Background and Development*, Iowa: University Press.

WALTON, John K. 1979. Mad Dogs and Englishmen: The Conflict over Rabies in Late Victorian England. *Journal of Social History*, Winter, 13, 2, pp. 219-239. Oxford University Press, <https://www.jstor.org/stable/3787341>.

LISTA PLANȘELOR

Planșa 1. Imagine dintr-o revistă americană reprezentând un atac al unui câine bolnav de rabie. <https://www.jstor.org/stable/2649773>.

Planșa 2. Informare trimisă Primăriei Craiova prin care medicul primar al orașului menționa trimiterea unor persoane la Institutul Antirabic din București pentru tratament. SJAN Dolj, fond Serviciul Sanitar Craiova, dosar 3/1907, f. 38.

Planșa 3. Proiect de ordonanță referitor la instituirea unor măsuri ce vizau proprietarii de câini din orașul Craiova. SJAN Dolj, fond Serviciul Sanitar Craiova, dosar 1/1913, f. 195-196.

Planșa 4. Regulamentul pentru profilaxia și combaterea turbării, pentru limitarea numărului câinilor, cu exterminarea câinilor vagabonzi și pentru serviciul de ecarisaj. SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 53/1907, f. 18-20.

Planșa 5. Notificare a medicului veterinar Vucol Augustin, adresată Primăriei Craiova cu o serie de informații despre necesitatea și funcționarea unui serviciu de ecarisaj. SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, dosar 157/1906, f. 24-25.

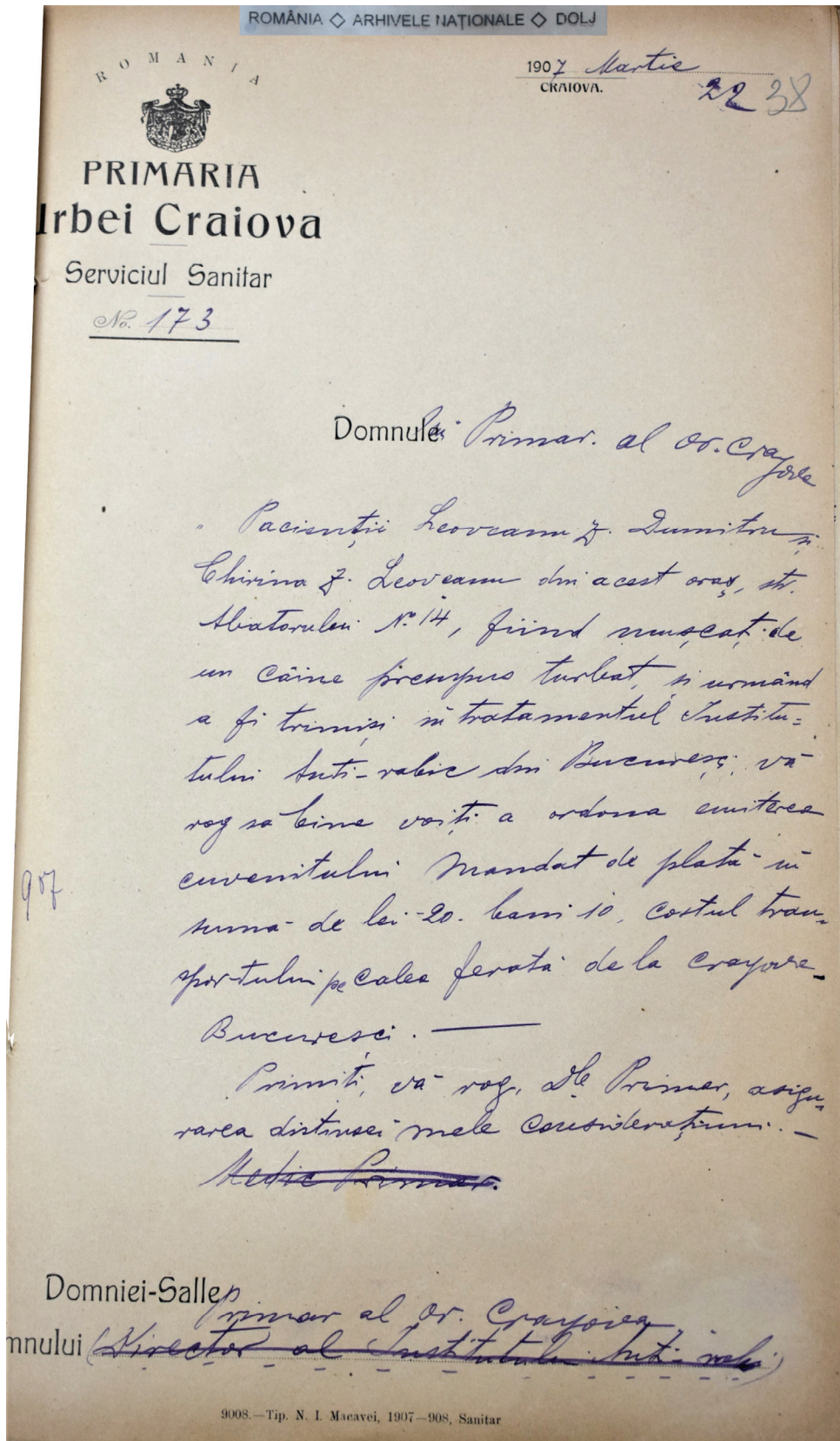
Planșa 6. Plan al viitoarelor clădiri ale serviciului de ecarisaj, întocmit de inginerul șef al Craiovei, Carol Litarczek. SJAN Dolj, fond Primăria Craiova, Serviciul Tehnic, dosar 44/1906, f. nenumerotat.

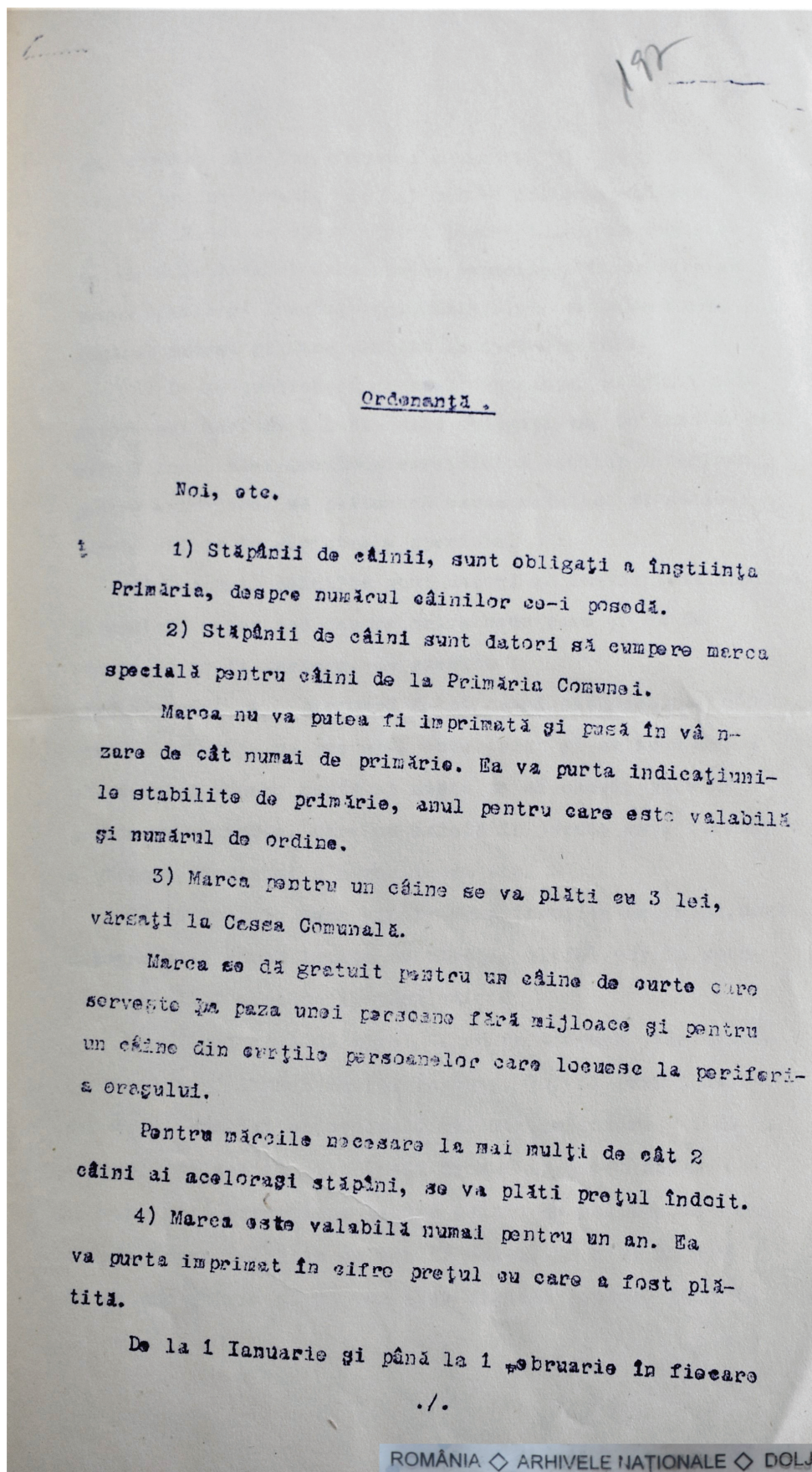
Planșa 1.

Planșa 2.

Planșa 3/a.

198

an, mărcile câinilor trebuiesc schimbate cu altele din
cursul anului curent, plătiind taxele indicate mai sus.

5) Câinii cu mărci vor fi înscriși într-un registru
de către secretarul serviciului veterinar, în care se va
semna numele și locuința proprietarului, semnalmentele,
numărul mărcii și suma plătită la Casa Comunală.

6) De la publicarea acestei ordonanțe, stăpânii câi-
nilor mai mari de 3 luni, sunt obligați ca, în timp de cel
mult 2 luni, să-i prezinte serviciului sanitar veterinar
pentru examinare, să plătească marca metalică și să în-
scrie câinii în registrele speciale.

7) Stăpânii câinilor sunt datori să înștiințeze imediat
pe medicul veterinar despre orice semn care ar da de
bănuit că ar fi turbare, de exemplu :
când a mușcat pe o persoană de ai casei sau străină, când
este neliniștit, nu bea apă, este trist și se ascunde; i
s'a scimbat vocea; caută să muște pe ai casei; pare că
prinde mereu muște, care nu există în jurul; este furios;
a părăsit locuința; s'a paralizat etc.

8) Persoanele care vin în oraș însoțite de câini, sunt
datoare să-i aducă legați de căruțe. Altfel vor fi soco-
tiți ca câini vagabonzi, fără stăpâni.

9) Câinii fără de mărci, fără de stăpâni, acei vaga-
bonzi și acei liberi veniți în oraș, vor fi prinși de
serviciul special al comunei, ori vor fi întorși și de
echipele de agenți autorizați de Noi în acest scop.

Se face excepțiune pentru câinii de valoare, de rasă,
de vânțecare. Aceștia nu vor fi uciși, în nici un mod.
Ei se vor prinde și se vor ține fiecare izolat, până la

./.

199

aflarea stăpânilor care vor plăti întreținerea și marca.
Dacă nu se găsesc stăpâni, se vor vinde în folosul Casei
Comunale sau al serviciului de ecarisagiu.

Asemenea câini se vor păstra numai 5 zile sub supra-
vegherea sanitară veterinară.

10). Pentru stărpirea grabnică și totală a câinilor
vagabonzi din oraș și a acelor care invadă orașul venind din
afară, se institue echipe de agenți însoțiți de agenți
de stradă, cu sarcina de a distribui substanțe toxice, date
de Direcțiunea generală a serviciului Sanitar și date în
modul și în timpul indicate de Medicul veterinar al orașului.

11) Persoanele care au fost mușcate de un câine turbat,
presupus turbat sau sănătos, sunt rugate a se prezenta
Medicului Veterinar al orașului pentru a-i da informațiunile
necesare pentru ancheta sa și Medicului orașului pentru a
i se da primele ajutoare și sfaturi de urmat.

12) Acei care nu se vor conforma dispozițiunilor de
mai sus, ordonate în interesul vieții și sănătății publice,
se vor supune judecătoarei pentru aplicarea pedepselor prevăzu-
te de codicile penal.

Si dacă din nesocotința acestor măsuri, se va fi pricinu-
it contagiune urmată de moarte la oameni, se vor da judecă-
ței pentru a fi pedepsiți cu o amendă de 1000 de lei și cu
închisoare până la 2 ani, conform art.73 al. 3 din legea de
poliție sanitară veterinară.

Primăria Orașului Craiova
Serviciul Sanitar Veterinar

16
Regulament

pentru
Profilaxia și combaterea turbării, pentru li-
mitarea numărului ^{câinilor} (cu exterminarea) câinilor vaga-
bonzi și pentru serviciul de scarisăgii. -

I. Limitarea numărului câinilor

a) Măsură generală

Art. 1. Toți locuitorii orașului Craiova care deține și poartă și întreține câini de orice categorie, sunt dator să se conformeze dispozițiilor prezentului regulament. -

Art. 2. Restricțiunile referitoare la dreptul și facultatea de a poartă și întreține câini de orice categorie, sunt de 3 feluri după zonele orașului în care proprietarii lor locuiesc și anume:
Zona I^o, II° sau III°. -

Art. 3. Toți câinii, afara de acei trimiși în permanență în lanț (câini numiți câini de pașă) sunt considerați în Zona I și II ca câini de lux sau de agrement. -

Art. 4. Dreptul de a poartă și întreține câini, se obține numai în urma achitării în folosul casei comunale a următoarelor taxe:

a) În Zona I a orașului:

Pentru fie care câine de lux sau de agrement, o taxă anuală de 5 lei. -

Pentru fie care câine de pașă (trimis în lanț) o taxă anuală de 3 lei. -

b) În Zona II a orașului:

ROMANIA

Anul 1906 Luna Junie 22
CRAIOVA.

PRIMĂRIA
URBEI CRAIOVA

SERVICIUL SANITAR-VETERINAR

No. 136

N° 10597 Junij 22 June 1906

Inchis
13

(24)

X ~~136~~ 154

Domnule Primar

*Scrisoarea din 23 Junie 1906. -
Comisiunii potestății regulamentului de carantă și stăpînire cainilor și dogabouze
și de oraș pentru în aplicare supra dispozițiile administrației comunale*

Una dintre maladiile contagioase cele mai recidivabile este fără
îndoială turbarea pe care omul sau animalul o cauză numai prin
mușcături de la câini atinși de această boală. -

În toți timpurile și în toate țările, administrațiile publice și
sanitare, au fost preocupate de această chestiune și au căutat ca
prin legiferări și regulamentări sanitare, se aplica măsuri atât
pentru prevenirea cât și pentru combaterea acestei boale. -

În adunarea legislațiunii sanitare ale tuturor țărilor și orașelor civi-
lizate, întregii măsuri sanitare foarte eficace, cari ori unde și ori când
au fost riguros aplicate, au dat rezultate excelente. -

Cea dintâi măsură în acest sens, este aceea cari limitează numă-
rul cainilor, făcând posibilă exterminarea cainilor vagabonzi
sau ai celor fără stăpîn. -

În scopul limitării numărului cainilor, nici o măsură nu este
atât de eficace ca măsura impunerii de taxe. -

Toate celelalte măsuri recomandate sau impuse ca: aplicarea de
șgarde sau medali cu numele și adresa proprietarului și aplicarea
de botniti, nu au dat rezultate dorite; exemple avem în țările

Domniei-Sale

Domnului Primar al orașului Craiova

ROMANIA ◊ ARHIVELE NAȚIONALE ◊ BUCUREȘTI

facute în acest oraș, dar mai cu seamă, avem exemple Com. Muevrosi care au ajuns la nici un rezultat cu toate ordonanțele nr. 51629/1905 pentru aplicarea botnistelor. -

Singura măsură impunerii de taxe, a dat rezultate excelente, oriunde ea a fost aplicată: astfel avem în Franța, țara care a aplicat această măsură de mai bine de 1/2 secol (Legea din 2 Mai 1855), în districtul de Baden de la 1846, asemenea și în Prusia unde taxele venisese după mărimea onselor și se ridică până la 18 fr. anual de câini. - Statisticile acestor țări dovedesc că de îndată ce aceste măsuri au fost aplicate cu rigoare, au fost de turbare au devenit foarte rare și în unele părți a dispărut cu totul. -

Aplicarea botnistelor pentru câinii cari circulă pe străzi, piețe și localități publice, este o măsură complementară necesară pentru a pune la adăpost pe locuitori și câinii cu stăpâni, de orice mușcături. -

Aceste măsuri însă nu sunt eficace, de cât numai dacă, s'adote cu limitarea numărului câinilor cu stăpâni, și exterminarea câinilor vagabonzi cari în majoritatea cazurilor, au fost turbare celor din țară. -

În specie și în orașul Craiova, măsura exterminării câinilor vagabonzi a fost urmărită de către serviciul nostru prin administrarea de hapuri otrăvitoare cu strichinină; dar această măsură, pe lângă ce a dat rezultate de multe ori la reclamațiunile suferite, în timpul din urmă și în urma intervenirii Societății de protecțiune a animalelor, se așteaptă să interzică prin ordine circulare Ministeriale. -

Infuziunea unui serviciu de hinchinik și de ecarinagin a devenit de o necesitate urgentă, mai ales de când măsura otrăvirilor fiind revocată, câinii și-au înmulțit în grașilor în acest oraș, iar cauzate de mușcături la om au devenit aproape filioze, ceea ce pe de o parte neliniștește populațiunea orașului, iar pe de altă parte atrage mari cheltuieli din partea Comunei cu trimiteri pacienților în căutare la Muevrosi. -

Tratatările noastre, pentru darea în concesiune a unui serviciu de hinchinik cu ridicarea și distingerea cadavrelor, nu au reușit, fiind din cauza sumei prea mari cerută anual ca subvențiune, fiind că Concesionarii nu prevedeau un câștig urgent. -

ROMÂNIA ◊ ARHIVELE NAȚIONALE ◊ BUCUREȘTI

Orașul Craiova se vede din pus în poziție de a-și desfășura și conduce în regie un stabiliment și un serviciu de carosaj, cari pe lângă cheltuielile mari ce vor necesita construcțiunile și întreținerea lor, dar chiar sumele funcționarea lor înseamnă prin un personal special și neprețuit, va atrage caruți destul de cheltuieli anuale. -

Taxele ce se vor percepe pe căini, vor subveni în mare parte acestor cheltuieli și este furt ca acei cari posedă căini, să plătească un serviciu care pe lângă ea asigură liniștea populației orașului, dar pune la adăpostul turbării pe proprii lor căini. -

Apoi câte alte boli nu se menagează căinilor lor, ne mai fiind în contact cu fel de fel de căini de stradă?

Principiul selecționării în reproducere este mai asigurată.

Dar odată ce înființarea serviciului de hringherik și de carosaj, este necesar a se stabili și regulile imutabile după care acest serviciu trebuie să funcționeze. -

Alăturatul regulament în toamnă de noi, cred că va satisface toate cerințele, pentru a se asigura o perfectă funcționare. -

Cu onoare vă rog Domnule Primar, a dispune ca acest regulament, să îmbrace formele legale, căpătându-și cuvenita sancțiune. -

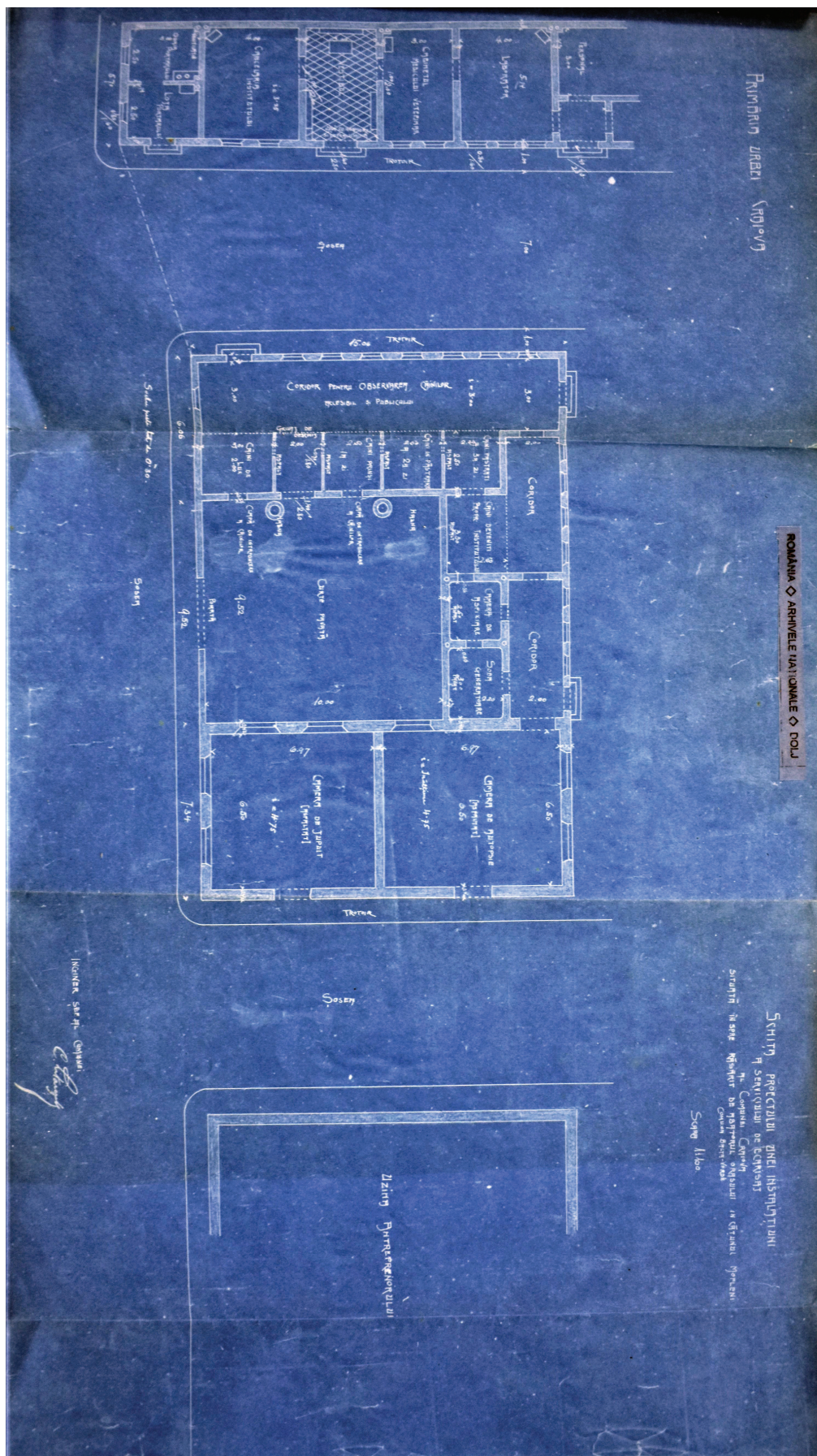
Trimiți vă rog Domnule Primar originalul stămnișorului. -

Medicul veterinar al orașului

Arguș

Planșa 5/c.

Planșa 6.